

Dr. Horusitzky Ferenc emlékezete (1901–1971)

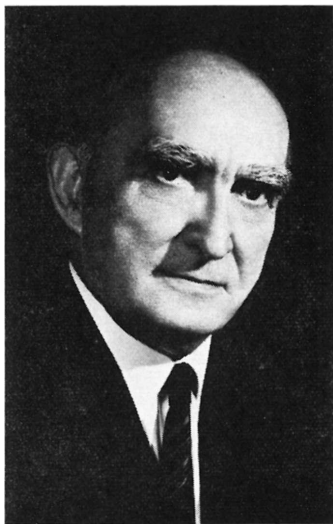
Dr. Bogsch László

HORUSITZKY FERENC 1901. február 10-én született Budapesten, édesapja HORUSITZKY HENRIK agrogeológus (később a Földtani Intézet igazgatója), édesanyja BURGHARDT Valéria volt. Édesanyja révén rokonság fűzte SZABÓ Józsefhez, a magyar földtan hőskorának eszmei vezetőjéhez és lánglelkű harcosához, édesapja révén pedig messzeágazó rokoni kapcsolatai voltak az egykori Monarchia egész területén.

Ebből a néhány életrajzi adatból, ha kissé elgondolkodunk fölöttük, csaknem minden kiolvasható, ami HORUSITZKY Ferenc életének és pályájának alakulására, szakmai elhivatottságára és egész lelki habitusára hatással volt. Ha ma, a számítógépek és kozmikus utazások korában, a természettudomány területén a fejlődés elképesztően gyors üteméről beszélünk, ha szociológusok

állandóan azt hirdetik, hogy a nemzedékek közötti szakadék ma már 10–15 évnyi korkülönbség esetében is annyit jelent, mint a múltban egy egész évszázad, ha meggondoljuk, hogy HORUSITZKY Ferenc 7 évtizednyi életében milyen gyökeres változásokat élt meg az alapvető politikai és társadalmi átalakulásokban, akkor a majdnem kortárs minden elfogultsága nélkül is megállapíthatjuk: e tragikus és mégis boldog, termékenyen alkotó nemzedék egyik messze kimagasló fia hunyt el váratlanul 1971. november 24-én.

Hogy éppen ez a hét évtized milyen viharos gyorsasággal és milyen mélyrehatóan alakította át a Föld népeinek életét, mutatja az a tény is, hogy történészek, irodalmárok, politológusok és a természettudomány művelői e 7 évtizedben négy olyan időpontot is megjelölnek, amely az emberiség történetében határkőként tekinthető: az első világháború kezdetét (1914), a Nagy Októberi Szocialista Forradalom kitörését (1917), az első műhold fellövését (1957) és az ember megjelenését a kozmoszban (1961).

HORUSITZKY Ferencnek és legközelebbi kortársainak életében, legalább is azokéban, akik, mint ő is, „a tudvágyat szakhoz nem kötők, átpillantását vágyták az egésznek”, akiknek életében tehát az egész emberiség sorsa központi érdeklődésű helyet foglalt el, a négy időpont legelseje az eseményeket már megérteni kívánó, a történések okára is kíváncsi ifjú, legutolsója pedig az eseményeket még mindig teljes frissességgel felfogni, de már elemezni és kihatásaiban vizsgálni is tudó érett férfi érzelmi és értelmi világába vésődött be kitörülhetetlenül. HORUSITZKY Ferenc, mint széles műveltségű, az emberiség minden kérdése iránt érdeklődő, minden új megismerést a meglévő óriási ismeretanyag-komplexusában elhelyezni kívánó és a legtávolabbi összefüggéseket is pillanatok alatt felismerő intuitív elme, ebben a sok-sok ellentmondással terhes hét évtizedben élte le életét.

Gimnáziumi tanulmányait a budapesti István úti Főgimnáziumban végezte. A VIII. osztályba az 1918/19. tanévben, a Tanácsköztársaság idején járt, így az iskolaév befejeztével érettségi nélkül bevonult a Vörös Hadseregbe, majd 1919 őszén letéve az érettségit a Budapesti Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán lett természettudomány-kémia szakos hallgató. Már egyetemi hallgató korában módja volt a nyári szünidőben arra, hogy cserediákként számos németországi egyetem földtani és ásványtani intézetét megismerje s kirándulásokon Helgoland, az Óriás-hegység és a lausitzi barnakőszénterületek földtani viszonyait tanulmányozza.

Bölcsészettudományi doktoriát a földtanból, mint fő tárgyból, az ásvány-kőzettanból és vegytanból, mint melléktárgyakból 1924 nyarán summa cum laude eredménnyel letett szigorlata után avatták, majd 1925-ben természettudomány-vegytan szakos középiskolai tanári oklevelet szerzett.

A földtan akkori professzorának, PAPP Károlynak előterjesztésére 1925. január 1-én lett az Egyetemi Földtani Intézet tanársegéde, s kilenc és fél év múlva innen került 1934. július 1-én a Magyar Állami Földtani Intézetbe kísérletügyi asszisztensnek, ahol később adjunktussá, majd osztálygeológussá, azután pedig főgeológussá lépett elő.

Tanársegédi ideje alatt svájci tanulmányutat tesz, amelynek során a világhírű zürichi műgyémánt-intézetével és az Alpok néhány hegység szerkezeti jellegével ismerkedik meg. 1928—30 között, két tanéven keresztül a Sorbonne-on folytat tanulmányokat a Léon BERTRAND professzor vezetés alatt álló alkalmazott és szerkezeti földtani tanszéken. Közben a Tengeri Alpokban, a Pireneusokban, az Olasz Alpokban és — természetesen — magában a Párizsi-medencében folytat tanulmányokat. Csupa itthon nem látható földtani jelenség, amelyeknek saját szemléletből való megismerése egész későbbi tudományos világképére is rányomta bélyegét. Hihetetlen lelkesedéssel és ékesszólással, az átélés tüzeivel tudott tapasztalatairól beszélni.

Ugyancsak tanársegédi idejére esik 1933-ban történt házasságkötése is Domokosi MOLNÁR ADRIENNE okl. természettudomány-földrajz szakos tanárnővel, aki élete végéig páratlanul gondos és önfeláldozó élettársa. Felesége anyai ágon (édesanyja FARBAKY Gyöngyi volt) az egykori selmeci Bányászati Akadémia két nagyhírű bányász-tanárával, FARBAKY Istvánnal és FARBAKY Gyulával állt rokonságban. A FARBAKY családtól örökölte tehát a bányászat és ezen keresztül a földtan szeretetét s ez tette könnyűvé számára, hogy férjét minden szakmai munkájában s nem ritkán földtani fölvetélei alkalmával a terepen is aktívan támogassa. A FARBAKY család több tagjáról is mint muzsikát szerető és művelő lélekről él az emlékezés.

Adrienne nevű leányuk kitűnő operaénekesnő. A benne jelentkező zenei tehetség már nemcsak az anyai, hanem az apai ágon is nyomon követhető muzikusi vénára vezethető vissza. HORUSITZKY Ferenc családjában ugyanis mindkét ágon aktív muzikusokkal találkozunk. Zoltán öccsében, a sikeres Erkel-díjas zeneszerzőben, Zeneművészeti Főiskolánk nagyhírű tanárában e két származási vonalon jelentkező tehetség manifesztálódása közismert. De HORUSITZKY Ferencben is sokirányú művészi készség volt, úgyhogy a bevezetőben említett szétágazó rokoni kapcsolatok örökléstani vonatkozásainak kutatása sem lenne érdektelen. Nála a művészi adottság elsősorban verselői készségében jelentkezett. Versei, még ha egyik-másik könnyed hangvételi is volt, mely életbölcösségről tanúskodtak.

A budapesti Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara 1940-ben HORUSITZKY Ferencet a „Magyarország geológiája” c. tárgykerből magántanárrá képesítette, majd 1946-ban a szegedi Tudományegyetem Földtani Tanszékére nyert kinevezést egyetemi tanárrá. Miután itt a geológusképzés megszűnt, állása fenntartásával 1950-ben először a Bányászati Kutató és Mélyfúró N. V.-hoz, azután a Magyar Állami Földtani Intézethez nyert beosztást, majd 1952-ben Sopronba, a Nehézipari Műszaki Egyetem Földtani és Teleptani Tanszékére helyezték át egyetemi tanárnak. Közben az Eötvös Loránd Tudományegyetemen, majd az 1953–54. tanévben a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen is oktatott, mint megbízott előadó. A Tudományos Minősítő Bizottság már 1952-ben minősítette a föld- és ásványtani tudományok doktorává. Aspiránsvezető és a Magyar Tudományos Akadémia számos főbizottságának, illetőleg bizottságának volt tagja, vezetője, illetőleg elnöke.

1955-től ismét a Magyar Állami Földtani Intézetben dolgozott, ahol ugyan nyugdíjjogosultságának elérésekor nyugdíjaztatta magát, de továbbra is rendszeresen végezte munkáját, mindaddig, míg a végzetes betegség ebben meg nem akadályozta.

Hosszasan kell beszélnünk HORUSITZKY Ferencről, az oktatóról. Stílusa világos, okfejtése rendkívül meggyőző, logikus, előadása lendületes, szóképei hasonlatai sokszor meglepőek, mindig mélyen kulturált lelkületét igazolók voltak. Így mindaz, amit előadott, hallgatói figyelmét erősen lekötötte, érdeklődésüket fölkelte. Szegedi és soproni működése idején sok alkalma volt órán kívül is kapcsolatot tartani tanítványaival. Szegedi kapcsolatairól hallomásból, a soproniról személyes tapasztalat alapján tudom, hogy ezekben az előadásokon kívüli beszélgetésekben, amelyeket sokszor hallatlanul szellemes fordulatokkal fűszerezett, mennyire lekötötte „fiai”-nak érdeklődését és milyen kitűnő nevelőnek mutatkozott. Tanítványainak a személye iránt megnyilvánuló szeretete, ragaszkodása és föltétlen tisztelete alapján talán szakunk legeredményesebb oktatójának tekinthetjük. Éppen szárnyaló előadásmódja viszont a kötött tantervi oktatásban sokszor hozta időzavarba. Nem tudta megállni, hogy egy-egy érdekesebb, érdeklődési köréhez közel eső témakört ne szélesebb alapon tárgyaljon, nem tudta kitűnő ékesszólását korlátok közé szorítani. Hogy oktatási módjának ez az oldala végeredményben tanítványai számára, a másik oldalon nyert többlettel szemben, nem jelentkezett hátránnyal, azt világosan igazolja szegedi és soproni tanítványainak jelentős, sokszor kimagasló szerepe a mai magyar geológusi karban. Tulajdonképpen oktatói és nevelői működésében is a 7 évtized ellentmondásosságai nyilvánulnak meg, de oly módon, hogy a rábízott ifjúság — mint a példák igazolják — gazdag

tudással és logikai fegyverzettel került ki iskolájából. Az az érzésem és meggyőződésem, hogy HORUSITZKY Ferenc tanítványaitól nagyon gazdagon takarította be az őszinte szeretet, tisztelet és megbecsülés gyümölcsseit. Ennél nagyobb elismerés pedig oktatót nem érhet!

De talán „alkalmi oktatói” működését sem szabad említés nélkül hagynunk. A magyar geológusok között nagyon sokan vannak, akik ugyan nem voltak lecke-könyv szerinti tanítványai HORUSITZKY professzornak, de ötletet adó, széles összefüggéseket feltáró, fogalmakat kristálytiszán megvilágító beszélgetések során sok és hasznos iránymutatást kaptak tőle.

Magam is mély meghatottsággal gondolok vissza részben közös tanársegédi éveinkben, részben a soproni utazások alkalmával folytatott sok-sok vitánkra, eszmefuttatásunkra, amelyekért máig is hálás vagyok neki. Kiegészíthetetlen ellentétként jelentkezett kettőnk között a földtörténeti időszámítás két különböző módja: a diasztrófikus szemlélet és a biochronológiai módszer. Több, mint negyven éven keresztül igyekeztünk egymás meggyőzésére: eredménytelenül. Azaz mégsem eredménytelenül, mert hiszen e viták alkalmával rengeteg ötlet, adat, tény merült föl s végeredményben — legyen szabad reménylenem — mindkettőnk számára hasznos volt az évtizedes vita, még akkor is, ha az ellenpartner „lehengerlése” — mint mondani szokra — nem sikerült egyikünknek sem.

Hasonlóképpen feledhetetlenek Társulatunk szakulésain folytatott vitái is a maguk fordulatosságával, szellemességével és nem ritkán makacosságával. A mai fiatal geológus-nemzedék emlékezetében valószínűleg a szenvedélyesen, de nem személyeskedően, élesen, de sohasem sértően, meggyőzni akarón és hallatlan logikai készséggel vitatkozó HORUSITZKY Ferenc emléke marad meg.

Szakirodalmi munkásságában tudománynpszerűsítő munkákkal is találkozunk. Ezek részben a sajnálatosan megszűnt és pótolhatatlan Földtani Értesítő, részben pedig az Élet és Tudomány hasábjain láttak napvilágot. A pontos megfigyelésre nevelés és a figyelemlekötő tudásátadás egyaránt jellemzi ezeket a munkáit. Didaktikusan is jól fölépített a TIT előadói számára írt útmutatója, valamint az a reáliskolák számára készült tankönyve, amelyet KOCH Nándorral együtt írt. Több lexikon munkatársaként járult hozzá fogalmaink világos leszövegéhez s így a pontos meghatározások elterjesztéséhez.

A pontos meghatározások és a világos tárgyalás jellemzi azokat a jegyzeteit, amelyeket Sopronban adtak ki a hidrogeológiai és a szerkezeti földtani előadásaihoz. E jegyzetek a tárgyalta anyag korszerűsége szempontjából is egészen kitűnőek voltak.

A hidrogeológia HORUSITZKY Ferenc tudományos munkásságában meglehetősen központi helyzetet foglal el, amint arról a különböző folyóiratokban, különböző időben más-más témakörből megjelent tág határok közt mozgó igények kielégítését kívánó dolgozatai tanúskodnak. A hidrogeológia szeretetét és a köz számára való fontosságának hangsúlyozását talán egy kicsit apai örökségnek is tekinthetjük HORUSITZKY Ferenc munkásságában.

Őslénytani vonatkozású dolgozata csak egy van: az *Arcidae* családba sorozott *Parallelepipedum* egy új faját, a *P. schafarziki* nevű alakot írta le a helem-bai felsőoligocénból.

Munkásságának egy másik jelentős témája a Budai-hegység hegviszervezetének nagy egységeivel foglalkozik (1943). Ha felfogásával nem is érthet mindenki egyet, kétségtelen, hogy elgondolásainak vázolásával óriási anyagismeretről és kapcsolóképtiségről tesz tanúságot ebben a munkájában is.

Jelentősek a Kárpátalja területén végzett földtani felvételi munkájának eredményei, amelyeket évi jelentés keretében WEIN György társszerzőségével közölt.

A hidrogeológia mellett két olyan nagyobb témakör volt, amelyek köré tulajdonképpen egész további tudományos munkássága csoportosul. Egyik ezek közül a földtörténeti időbeosztás elvi kérdéseivel, a másik pedig a miocén, elsősorban az alsómiocén rétegtanával foglalkozik.

Diasztrofikus szemléletét tulajdonképpen H. STILLE munkáinak, illetve nagy összefoglaló könyvének hatására alakította ki. Ennek a diasztrofikus szemléletnek az alapján foglalkozott a kréta és a harmadidőszak határkérdéseivel. A témát párizsi ösztöndíjas éve alatt dolgozta ki s itt megírt közleményeiben, amely a Matematikai és Természettudományi Értesítőben 1933-ban látott napvilágot, bevezette a *galliai* emelet, azaz *gallien* fogalmát. A szélesen megalapozott munka újabb irodalmi adatokkal kiegészítve és még szélesebb alapokra fektetve 30 év tapasztalatainak besűritésével és megérlelődésével ismét szerepel irodalmi jegyzékében (Acta Geologica, 1964).

A miocén témakörrel elsősorban a Budapest környékére és a Cserhát-hegységre vonatkozó tanulmányai foglalkoznak. Bölcsészettudományi disszertációja némileg rövidített alakban a Földtani Közöny 1926-os évfolyamában jelent meg. A magyaródi mediterránnal foglalkozó munka részletes faunalistát is tartalmaz. Erős hangsúlyt nyer az *Aequipecten praescabriusculus* szintjelző fontossága. (Ennek a fajnak a szerepe szolgáltat alapot egy néhány évvel későbbi (1934) cikkéhez, amelyben id. NOSZKY Jenővel folytat nagy vitát.) A közel 50 évvel ezelőtt megjelent cikkében a következőket olvashatjuk: „Az alsó- és felsőmediterrán szétválasztása nem mindig könnyű. Magyaródon . . . az *Aequipecten praescabriusculus*-os homokkő . . . az alsómediterrán utolsó lerakódásának bizonyult . . . Minden képződmény tehát, mely e komplexum fedőjében található, analógia alapján a felsőmediterránba kerülhet akkor is, ha sztratigráfiai helyzete faunisztikai bizonyítékokkal nem dönthető el.” Ma e sorok, éppen HORUSITZKY Ferenc közel fél évszázados megállapításai alapján, már közhelyként hatnak, a maguk idejében azonban a miocénra vonatkozó finomodó, pontosabbá váló földtörténeti tagolás első hazai kezdeményeit jelentették. Ez a finomításra, részletesebb tagolásra való törekvés egész élete munkásságán áthúzódik és megtalálható közel ezer gépirásos oldalt kitevő hátrahagyott kéziratában is. Ebben mutat rá arra, mint személyes közléseiből tudom, hogy a földtörténeti párhuzamosítás nemcsak az azonos életföldrajzi tartományon, hanem az ún. izodiasztrofikus területen belül is egyszerűbb feladat, mint a különböző bioprovinciák és a heterodiasztrofikus területek között. Remélhetőleg hamarosan sor kerülhet e hátrahagyott hatalmas anyagnak kiadására s e fogalmak nyomtatásbeli rögzítésére is.

A Magyarhoni Földtani Társulathoz félévszázad kötelekei fűzték. Már egyetemi hallgató korában örökítő tagja Társulatunknak. Régen ugyanis megvolt a lehetősége annak, hogy olyan nagyobb összeg egyszeri befizetésével, amelynek kamatai kb. megfelelőnek az évi tagsági díjnak, a megválasztott tagok örökítő tagok legyenek. Midőn az első világháborút követő korona-infláció az örökítő tagoktól befizetett tőkét értéktelenné tette, a Társulat felkérte örökítő tagjait, hogy rendes tagokként fizessék tagsági díjukat. HORUSITZKY Ferenc a felszólításnak természetesen eleget téve vált örökítőből rendes taggá. Az 1940. évi közgyűlés, amely egy triennium utolsó évére állított új tisztikart Társulatunk élére, HORUSITZKY Ferencet elsőtitkárrá választotta.

Az 50-es években VADÁSZ Elemér elnöksége idején társelnök, majd 1958-ban elnök volt. Nagyon színvonalas és tapintatos szakülés-vezetői, magvas hozzászólásai és — nyomtatásban, sajnos, meg sem jelent — számos előadása (amelyek nyomát ma már csak a Földtani Közlönynek a társulati étellel kapcsolatos hírei őrzik) a nagy humanistát, a széles látókörű szakembert és a szerény tudóst idézik elének, aki csöndben és reklám nélkül, de a Társulat iránti szeretettel eltelve igyekezett Társulatunkat szolgálni.

Mint két trienniumon keresztül volt társelnök, magam is jól ismerem azt a nem látványos munkát, amelyet a Társulat hajójának kormányzása jelent. Őszinte örömmel regisztrálok, hogy amikor második turnusunk lejártakor, az 1966. márciusában tartott közgyűlésen először adományozta a Társulat kitűnő tagjainak az Emlékgyűrűt, HORUSITZKY Ferenc elsőként kapta meg ezt a kitüntetést. De őszinte fájdalomtól szorul el a szívem, ha arra gondolok, hogy Társulatunk részéről még egy utolsó, a legnagyobb kitüntetésben is részesült: tavaly, egy évvel ezelőtti közgyűlésünk egyhangú lelkesedéssel választotta tiszteleti tagjai sorába. Sajnos, rövid ideig tisztelhetjük magunk között ebben a minőségben!

HORUSITZKY Ferenc élete 7 évtizedét a humanista minden meggyőződésével élte. Szerette, élvezte az életet, egész lényében optimista volt s optimizmusát környezetére is átsugározta: rajongott a szépért, a jóért és mindig készségesen, szívesen állt embertársai rendelkezésére. Soha igaztalan és elítélő szó nem hangzott el tőle, amely mást bánthatott vagy sérthetett volna. Olyan főemelő példát mutatott ezzel, amelynek követésével szebb lehetne az élet, elviselhetőbb a göröngyös út!

Halálával elárvultta tette családját, pótolhatatlan ürességet, a szeretet és összetartozás meghitt érzésének rettenetes hiányát hagyva maga után. Szakéletünk színes, szípkázóan ötletes, hallatlanul intuitív elmével, a Földtani Társulat hűséges taggal lett szegényebb. Eltávozott a kegyetlen félreértések életnek nevezett bonyolult szövődékéből ennek a századeleji jellegzetes és egyedülálló hét évtizednek egy sokoldalúan tehetséges és kimagaslóan nagy-szemléllő fia. Mélységesen gyászoljuk, emlékeit igaz kegyelettel és meleg, szívből fakadó szeretettel őrizzük.

Dr. Horusitzky Ferenc irodalmi munkásságának jegyzéke

Összeállította: dr. Boda Jenő

Geológiai tanulmányok Mogyoród környékén. Bölcsészettudományi disszertáció. Kézirat. 1924.

Új adatok a Budapest-környéki miocén sztratigráfiájához. Földt. Közl., 56., 1926, 21—30. (Neue Daten zur Miozän-Stratigraphie der Umgebung von Budapest, 161—171.)

Közegészségügy és hidrogeológia. Közegészségügyi Értesítő, 3., 1927, 60—64.

Új *Parallelepipedum*-faj a helembai felső oligocénből. Földt. Közl., 57., 1927, 63—67.

(Über eine neue *Parallelepipedum*-Art aus dem Oberoligozän von Helemba, 144—149.) Ásványtan és Földtan a reáliskolák V. osztály számára. (HORUSITZKY F.—KOCH, N.) 1928, 1—155.)

A mocsárlósz terminológiájáról. (Zur Terminologie des «Sumpflösses»), Földt. Közl., 62., 1932, 213—220.

Az ó-harmadkori vulkánosság újabb nyomai a Budai hegységben. (Nouvelles traces du volcanisme paléogène dans le Montagnes de Buda), (HORUSITZKY F.—VIGH Gy.) Földt. Közl., 63., 1933, 157—164.

- A Kréta- és Harmadkor közötti határkérdések természetes megoldása. *Mat. Term. Tud. Ért.*, 49., 1933, 380—398. (Über eine natürliche Lösung der Grenzfragen der Kreide-Tertiärwende. *Math. und Naturw. Anz. der Ung. Ak. Wiss.*)
- Megjegyzések a Budapest környéki burdigálián kérdéséhez. (Remarques sur la question du Burdigalien des environs de Budapest). *Földt. Közl.*, 64., 1934, 321—334.
- Adatok az Ördögárok-völgy Krisztinaváros-tabáni szakaszának hidrológiájához. (Beiträge zur Hydrologie der SO-lichen Endigung des Ördögárok-Tales). *Hidr. Közl.*, 15., 1935, 233—243.
- Földtani címszavak. (Természettudományi Lexikon), 1936.
- A Gutai-hegyi mészkő koráról és fácieséről. (Über das geologische Alter und die Fazies des Kalksteines vom Gutai-Berg). *Földt. Közl.*, 66., 1936, 70—71.
- Nyitott szemmel a szabadba. I. *Földt. Ért.*, 1936, 27—32.
- Nyitott szemmel a szabadba. II. *Földt. Ért.*, 1937, 15—23.
- A Budapest körvneki aequipetenes rétegek koráról. (Über das Alter der Aequipeten-Schichten der Umgebung von Budapest). *Földt. Közl.*, 67., 1937, 131—146.
- MAROS Imre emlékezete. (Erinnerung an Imre v. MAROS). *Földt. Közl.*, 68., 1938, 9—16.
- Felsőoligocén és alsómiocén faunák az Ipoly-medencéből. Függelék. (FERENCZI I.: Adatok az Ipoly-medence Sósartján—Karanesség, illetve Balassagyarmat körüli részének földtani ismeretéhez.) (Oberoligozäne und untermiozäne Faunen aus dem Ipoly-Becken. Anhang. In I. FERENCZI: Beiträge zur Geologie des Ipoly-Beckenteiles in der Umgebung von Sósartján—Karanesség und Balassagyarmat. 836—849.) *MÁFI Évi Jel.*, 1933—35, 2., 1939, 775—788.
- A budapestkörnyéki dunabalszéli dombvidék földtani képződményei. (Die geologischen Bildungen des Hügellandes am linken Donauufer der Umgebung von Budapest). *MÁFI Évi Jel.*, 1933—35, 2., 1939, 941—986.
- Óh, a kutak. *Orvosi Hírlap*, 1940, 9.
- A kárpátmedencei alsó miocén földtörténeti tagozódása és ősföldrajzi kapcsolatai. Beszámoló a Vitaülésekről, 1., 1940, 1—20.
- Karszthidrológiai és hegyszerkezeti megfigyelések a Budai-hegységben. (Karsthydrologische und tektonische Beobachtungen im Budaer-Gebirge). (VICH Gy.—HORUSITZKY F.). *MÁFI Évi Jel.*, 1933—35, 4., 1940, 1413—1454.
- ROZLOZNIK Pál emlékezete. (Erinnerung an Paul ROZLOZNIK). *Hidr. Közl.*, 20., 1941, 21—24.
- Földtani tanulmányok a déli Cserhátban. (Geologische Studien aus dem südlichen Cserhát). *MÁFI Évi Jel.*, 1936—38, 2., 1942, 561—694.
- Földtani tanulmány a délnógrádi dombvidék Ny-i részén. (Geologische Studien an der W-Seite des südnógráder Hügellandes). *MÁFI Évi Jel.*, 1936—38, 2., 1942, 695—729.
- A víz a föld belsejében. *Hidr. Közl.*, 22., 1942, 123—144.
- A Budai-hegység hegyszerkezetének nagy egységei. Beszámoló a Vitaülésekről, 5., 1943, 238—253.
- Uzsok és Luh környékének földtani viszonyai. (HORUSITZKY F.—WEIN Gy.). (Die geologischen Verhältnisse von Uzsok und Umgebung). *MÁFI Évi Jel.*, 1939—40, 3., 1950, 3—61.
- Földtani vizsgálatok a Galga-völgyben. (Геологические исследования в Галга Талла). Recherches géologiques dans la vallée du Galga). *MÁFI Évi Jel.*, 1948, 1952, 9—17.
- Könyvismertetés. (SZÁDECZKY-KARDOSS E.: Köszönközveten.). *Földt. Közl.*, 82., 1952, 334—336.
- Budapest altalajáról, különös tekintettel a földalatti vasút vonalvezetésére. Válogatott fejezetek a földalatti vasútépítés, bányászati mélyépítés köréből. I., Budapest, 1952, 205—223.
- Hidrogeológia. Jegyzet. Soproni Műszaki Egyetem, 1952, 1—53.
- Szerkezeti földtan. Jegyzet. Soproni Műszaki Egyetem, 1953, 1—53.
- A karsztvíz elhelyezkedése a Kárpát-medencében. *MTA Műsz. Tud. Oszt. Közl.*, 8., 1953, 9—16.
- Magyarországi kovaföldelőfordulásokról. (Les occurrences de terre a silex en Hongrie.) Месторождения кремнезёма Венгрии. *MÁFI Évi Jel.*, 1950, 1953, 39—48.
- Magyarország nem-érces nyersanyagai. in VADÁSZ E.: Magyarország földtana, 1953, 385—390.
- A földtani múlt időszámítása. Útmutató a Társ.- és Term. Tud. Ismeretterj. Társ. előadói számára, 1954.
- Az Északi Középhegység nyugati részének földtani áttekintése. *Földr. Ért.*, III., 1954, 213—242.
- Könyvismertetés. (VADÁSZ E.: Magyarország földtana.). *Földt. Közl.*, 84., 1954, 276—281.

- Geokronológiánk mai problémái. (К вопросу геохронологии. On the problems of geochronology), Földt. Közl., 85., 1955, 106—121.
- Budapest területének földtani képe és története. Természet és Társadalom, 1955, 277—281.
- Újabb hévízfeltárások lehetősége Budapesten. (Новые возможности вскрытия термальных вод в Будапеште. Erschliessung weiterer Thermalquellen in Budapest.), Hidr. Közl., 36., 1956, 4—9.
- TELEGDI RÓTH Károly emlékezete. Földt. Közl., 87., 1957, 247—253.
- Oligocén címszavak. Lexique Stratigraphique International, Europe. Fasc. Hongrie, 1957.
- Az oroszlány—pusztavámi barnakőszénmedence hidrológiai viszonyai és a vízvesztély elleni védekezés irányelvei. (TUSNÁDY F.—VIGH F.—HORUSITZKY F.), Bányászati Kutató Int. Közl. II., 1957, 67—79.
- Harmadidőszak (Tercier) (BALOGH K.—HORUSITZKY F.—KREZSOI M.—NOSZKY J.: Magyarázó Magyarország 1 : 300.000-es földtani térképéhez.), MÁFI Kiadv., 1958, 42—84.
- Budapest környékének geológiája. II. Oligocén, III. Miocén. (Budapest természeti képe), 1958, 61—91.
- A Budai-hegység triász képződményei. Kirándulásvezető a magyarországi Mezozoos Konferencia résztvevői számára. Bp. 1959, 3—12.
- Magyarország triász képződményei a nagyszerkezet tükrében. MÁFI Évkönyv, 49., 2., 1961, 267—278. (Die triassische Bildungen Ungarns im Spiegel der Grosstektonik. Триасовые образования Венгрии с точки зрения крупной тектоники 359—363.)
- Érc kutatási lehetőségek a Budai-hegységben. Bányászati Lapok, 95., 1962, 749—753.
- Általános földtan. Bányászati kézikönyv, III., Budapest, 1962, 241—277.
- La limite entre Crétacé et le Tertiaire et le problème de «l'Étage Gallien». Acta Geol. VIII., 1964, 319—335.
- Die Chronologie der tertiären Pyroklastite Ungarns. (The Chronology of the tertiary pyroclastites of Hungary. Хронология третичных пирокластитов в Венгрии.), Acta Geol. IX., 1965, 297—303.
- A föld mélye. Forlítás. (G. BISCHOF: Der Griff ins Erdinnere.) 1969, 1—325.
- Élő ősvilág az Ohridi-tóban. Élet és Tudomány, 1970, 3., 125—129.
- A titokzatos „Tully-szörny”. Élet és Tudomány, 1970, 19., 873—876.
- Kincsek az óceánban. Élet és Tudomány, 1970, 43., 2043—2047.
- Alsómiocén rétegtanunk útvesztői és kiútjai. (Schwierigkeiten, Fehler und Möglichkeiten der Miozänstratigraphie in Ungarn.), Földt. Közl., 101., 1971, 194—203.
- Fordítási részlet. (БРОСКНАУС: Die Entwicklungsgeschichte der Erde) Kézirat.
- Hozzászólás a „Rétegtani osztályozás és korreláció elve” c. kolloquiumon. Kézirat, 1—14.
- A Duna-medencei mélyebb miocén problémái. Kézirat, 1—860.